

Петро КОВАЛЬ,
прокурор Чернівецької області,
державний радник юстиції 3 класу

ЛІКВІДАЦІЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ З ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ – ПРІОРИТЕТ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ БУКОВИНИ

Ключові слова: прокурорський нагляд; злочин; кримінальна відповідальність; повноваження прокурора; заходи кримінально-правового впливу; підприємство-боржник.

Одним із найгрубших порушень конституційних прав людини і загалом неприємних явищ нашої дійсності є несвоєчасна, а подекуди й досить тривала невивплата працівникам заробітної плати [1]. Таке ганебне явище нерідко призводить до соціальної напруги в суспільстві та є одним із чинників зростання злочинності. А в ст. 4 Закону України «Про прокуратуру» зазначено, що діяльність цього правоохоронного органу спрямована на всемірне утвердження закону [2]. Адже без забезпечення законності неможливо говорити про зміцнення правопорядку, який є прямим наслідком дії законності. Тому будь-яка загроза і економічному благополуччю нашого суспільства, і всьому, що гальмує розбудову держави та проведення необхідних соціально-економічних реформ, більше того – зумовлює поглиблення кризових явищ і призводить до зuboжіння людей – не повинні нехтуватися прокурорами. У зв'язку з цим забезпечення додержання законодавства про оплату праці стало одним із пріоритетних у нашій прокурорській діяльності.

Цій проблемі значну увагу приділяють і Президент України Віктор Янукович, і Генеральний прокурор нашої держави Віктор Пшонка. Зокрема, інформуючи нещодавно громадськість про основні напрями діяльності підлеглого відомства, Віктор Павлович зазначив, що доки матимуть місце порушення прав громадян на своєчасну оплату праці, доти це питання залишатиметься одним із головних пріоритетів діяльності прокуратури [3].

З огляду на це у минулому та поточному роках органами прокуратури Чернівецької області проведено активну правозахисну роботу, спрямовану на захист і поновлення порушених прав працюючих. За аксіому в ній взято положення

про те, що стан виплати працівникам зароблених коштів є індикатором досягнень і прорахунків у виробничій галузі області. Тому передумовою здійснення напрацювань було ретельне вивчення причин наявної заборгованості у кожного суб'єкта господарювання, її моніторинг за час утворення. Позитивні результати стали незабаром очевидними – суттєво зменшено як кількість випадків заборгованості (з 20 активних підприємств, які допустили невивплату заробітної плати, залишилось лише 2), так і суму на проведення розрахунків (станом на 1 січня 2011 року становила 3,1 млн грн, а на 1 серпня ц.р. – 120 тис. грн). Як наслідок одночасно збільшено відрахування єдиного соціального внеску, не допущено зростання соціальної напруги, гарантовано підвищення продуктивності праці та значно зміцнено стан законності у цій сфері.

Зрозуміло, що існують і об'єктивні причини виникнення подібного явища – це економічний занепад деяких підприємств. Однак здебільшого основними причинами заборгованості із зарплати є безвідповідальність, а іноді й злочинна діяльність керівників підприємств та організацій, несвоєчасне та неадекватне реагування на порушення закону з боку контролюючих відомств, органів виконавчої влади і місцевого самоврядування.

Аналіз кримінальних справ цієї категорії також свідчить про те, що основними причинами невивплати заробітної плати є зловживання керівниками підприємств своїм службовим становищем при здійсненні фінансово-господарської діяльності. Більше того, за наявності прибутку грошові кошти витрачаються не на виплату заробітної плати, а на інші непершочергові потреби – придбання матеріалів, офісної техніки, автівок тощо. Тому, зважаючи на гостроту проблеми,

прокуратурою Чернівецької області детально вивчено всю інформацію про заборгованість у розрізі підприємств області та значно активізовано діяльність на напрямі перевірок повноти вжиття заходів органами управління та контролю щодо погашення цієї заборгованості.

Апаратом прокуратури області роботу прокурорів на місцях націлено на постійне володіння ситуацією з питань стану виплати заробітної плати, витребування статистичної інформації. Запроваджено щотижневе інформування територіальними прокурорами особисто прокурора Чернівецької області про динаміку заборгованості та вплив результатів прокурорських перевірок на її погашення.

Стан законності у зазначеній сфері неодноразово обговорено на оперативних нарадах безпосередньо у прокурора області та на розширених засіданнях колегій прокуратури області. Прокурорів зобов'язано ретельно вивчати причини невиклати зарплати.

Водночас більше уваги приділено міжвідомчій взаємодії та скоординованому використанню можливостей місцевих органів виконавчої влади, самоврядування, контролюючих та правоохоронних органів, зусилля яких зорієнтовано на вирішення проблеми своєчасної виплати заробітної плати на всіх рівнях – на обласному, міському, районному.

На контроль взято кожного боржника. Запроваджено практику проведення спільних нарад з органами влади, нарад безпосередньо у прокуратурі області, на які викликались для дачі пояснень щодо наявності боргів з виплати зарплати керівники та власники підприємств-боржників, арбітражні керуючі. З вимогою виплатити заборговані суми вказаним посадовцям вносились приписи, за якими, до речі, відшкодовано понад 6,8 млн грн заборгованості.

Ефективним чинником, спрямованим на ліквідацію цього ганебного явища, стало застосування і заходів кримінально-правового впливу [4]. Так, після порушення кримінальних справ виплачено заборговану зарплату керівниками ВАТ «Денисівка», КП «Чернівцішляхбуд», ВАТ «ШБУ-60», ТОВ ВКТ «АРГО» на суму понад 4 млн грн. Всього у 2011 році прокурорами області порушено 22 кримінальні справи за фактами безпідставної невиклати заробітної плати. Внесено 31 документ прокурорського реагування, за результатами розгляду яких 27 посадових осіб притягнуто до дисциплінарної відповідальності, виплачено понад 6,8 млн грн заборгованої зарплати. Загалом же за

втручання органів прокуратури області заборгованість із заробітної плати протягом 2011 року зменшилася майже в 15 разів!

Вдалося не допустити зростання боргу і в 2012 році, який станом на 1 серпня, за даними статистики, становив усього 120 тис. грн. Уже цього року прокурорами порушено 11 кримінальних справ цієї категорії, до дисциплінарної відповідальності притягнуто 19 посадовців, з яких 10 – контролюючих органів, відшкодовано майже 2 млн грн заборгованої зарплати.

Значна увага приділяється також виявленню практики приховування невиклати зарплати, яка набула поширення з метою уникнення перевірок контролюючих органів та передбаченої законом відповідальності шляхом внесення суб'єктами господарювання неправдивих даних до державної статистичної звітності. За такими фактами порушено кримінальні справи стосовно керівників Дослідного господарства «Центральне», ВАТ «Красноільський ДОК», ЗАТ «Агрошляхбуд», керівників яких було затримано в порядку ст. 115 КПК України. Практично одразу ж приховану заборгованість на суму майже 1 млн грн, що тривала від трьох до шести місяців, було виплачено.

Запровадили ми й принциповий підхід до розслідування кримінальних справ цієї категорії. За наявності підстав керівників суб'єктів господарювання – боржників затримували у порядку ст.ст. 106, 115 КПК України [5]. Вказане сприяло негайній сплаті боргу із заробітної плати.

Особливу увагу приділено законності дій арбітражних керуючих та голів ліквідаційних комісій підприємств усіх форм власності, де проводиться процедура банкрутства, санації або ліквідації. Так, за результатами перевірки було порушено кримінальну справу згідно з ч. 1 ст. 175 КК України за фактом умисної невиклати службовими особами АТЗТ «Виробничо-комерційна фабрика «Буковинка», що перебуває на стадії банкрутства, заробітної плати 87 працівникам упродовж 2009–2011 років на загальну суму 193,8 тис. грн. Під час проведення досудового слідства заборгованість повністю погашена.

Не залишено поза увагою органів прокуратури області прорахунки в діяльності контролюючих органів у сфері оплати праці. Так, апаратом прокуратури області перевірено діяльність територіальної державної інспекції праці, за результатами якої її керівнику внесено подання, що розглянуте і задоволене. До дисциплінарної відповідальності притягнуто трьох працівників.

До речі, враховуючи актуальність і широкий громадський резонанс проблеми виплати боргів по зарплаті, значну увагу прокуратура області приділяє і забезпеченню прозорості та гласності роботи органів прокуратури на цьому напрямі. Зокрема, минулого року в засобах масової інформації здійснили 49 виступів з питань діяльності прокуратури щодо нагляду за додержанням законодавства про виплату заробітної плати. Продовжуємо це активно робити і цього року. А вже більшість керівників підприємств-боржників бояться розголосу.

Зазначу, що мета органів прокуратури Чернівецької області – повністю ліквідувати вказану вище заборгованість у роботі економічно активних

підприємств краю. Адже неможливо далі будувати правову, демократичну, економічно сильну державу, будучи обтяженими невиключеними боргами перед працівниками. Однак для якісного досягнення цієї мети та повноти реалізації чинних конституційних норм і принципів необхідно розробити та впровадити на практиці нормативні механізми й методичні рекомендації, покликани забезпечити належне підґрунтя для ефективного господарювання, викорінення природи тіншових розрахунків та цільове використання коштів суб'єктами-боржниками. А ще – підвищити рівень матеріально-технічної оснащеності уповноважених державою органів контролю та одночасно встановити нові критерії якісної оцінки результатів їх роботи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року №254к/96 ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Про прокуратуру: закон України від 5 листопада 1991 року №1789-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №53. – Ст. 793.
3. Із виступу Генерального прокурора України В. Пшонки «Щодо пріоритетних напрямів діяльності прокуратури» // Вісник прокуратури. – 2012. – №7. – С. 3–15.
4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року №2341-111 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25–26. – Ст. 131.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року №4651-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – №37. – Ст. 1370.

Петро КОВАЛЬ

**ЛІКВІДАЦІЯ ЗАБОРГОВАНІСТІ
З ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ – ПРИОРИТЕТ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОКУРАТУРИ БУКОВИНИ**

Резюме

Висвітлено досвід роботи прокуратури Чернівецької області у сфері забезпечення додержання законодавства про оплату праці. Виявлено прорахунки та намічено нові способи ліквідації заборгованості з виплати заробітної плати.

Петро КОВАЛЬ

**ЛИКВИДАЦИЯ ЗАДОЛЖЕННОСТИ
ПО ВЫПЛАТЕ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ – ПРИОРИТЕТ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ПРОКУРАТУРЫ БУКОВИНЫ**

Резюме

Освещен опыт работы прокуратуры Черновицкой области в сфере обеспечения соблюдения законодательства об оплате труда. Выявлены просчеты и намечены новые способы ликвидации задолженности по выплате заработной платы.

Petro KOVAL

**LIQUIDATION OF SALARY DEBTS AS THE PRIORITY
FOR BUKOVINA PROSECUTOR OFFICE**

Summary

The experience of Chernivtsy region prosecutor's office in observance labor payment statute is presented in the article. Shortcomings of prosecutor's office activity in this area are revealed and the most effective ways of salary debt liquidation are proposed.